והנאך ועליו נתפסת אמר לו עקיבא הזכרתני פעם אחת הייתי מהלך בשוק העליון של ציפורי ומצאתי [א]אחד ויעקב איש כפר סכניא שמו אמר לי כתוב בתורתכם [1]לא תביא אתנן זונה [וגו'] מהו לעשות הימנו בהכ"ס לכ"ג ולא אמרתי לו כלום אמר לי כך [ב]לימדני [2][כי] מאתנן זונה קבצה ועד אתנן זונה ישובו ממקום הטנופת באו למקום הטנופת ילכו והנאני הדבר על ידי זה נתפסתי למינות ועברתי על מה שכתוב בתורה [3]הרחק מעליה דרכך זו מינות ואל תקרב אל פתח ביתה זו הרשות ואיכא דאמרי הרחק מעליה דרכך זו מינות והרשות ואל תקרב אל פתח ביתה זו זונה וכמה אמר רב חסדא [א]ארבע אמות ורבנן [האי] מאתנן זונה מאי דרשי ביה כדרב חסדא דאמר רב חסדא כל זונה שנשכרת לבסוף היא שוכרת שנאמר [4]ובתתך אתנן ואתנן לא נתן לך [ותהי להפך] ופליגא דרבי פדת דא"ר פדת [ג]לא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי עריות בלבד שנא' [5]איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה [ד]עולא כי הוה אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחתיה אבי ידייהו ואמרי לה אבי חדייהו ופליגא דידיה אדידיה דאמר עולא [ב]קריבה בעלמא אסור משום [ה]לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב [6]לעלוקה שתי בנות הב הב מאי הב הב אמר מר עוקבא [קול] שתי בנות שצועקות מגיהנם ואומרות בעוה"ז הבא הבא ומאן נינהו מינות והרשות איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא קול גיהנם צועקת ואומרת הביאו לי שתי בנות שצועקות ואומרות בעולם הזה הבא הבא [7]כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים וכי מאחר שלא שבו היכן ישיגו ה"ק ואם ישובו [ג]לא ישיגו אורחות חיים למימרא דכל הפורש ממינות מיית והא ההיא דאתאי לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה קלה שבקלות עשתה בנה הקטן מבנה הגדול ואמר לה רב חסדא טרחו לה בזוודתא ולא מתה מדקאמרה קלה שבקלות עשתה מכלל דמינות [נמי] הויא בה ההוא דלא הדרא בה שפיר ומש"ה לא מתה איכא דאמרי ממינות אין מעבירה לא והא ההיא דאתאי קמיה דרב חסדא וא"ל [ר"ח זוידו לה זוודתא] ומתה מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמינות נמי הויא בה ומעבירה לא והתניא אמרו עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות בשעת הרגל דבר הפיחה אמרה כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר [8]כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים אמרו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר [9]כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר [10]וחפרה הלבנה ובושה החמה אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר [11]ונמקו כל צבא השמים אמר אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו יצתה בת קול ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא [והא הכא בעבירה הוה ומית] התם נמי כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא [ו]בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת ואמר רבי לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן רבי ר' חנינא ור' יונתן הוו קאזלי באורחא מטו להנהו תרי שבילי חד פצי אפיתחא דעבודת כוכבים וחד פצי אפיתחא דבי זונות אמר ליה חד לחבריה ניזיל אפיתחא דעבודת כוכבים

דנכים

והנאך. ישר [הדבר] בעיניך: **לכהן גדול.** שפירש מביתו לפני יום הכפורים ללשכת פרהדרין[ז] ושם היו מתקנים לו כל צרכיו: **והרשות.** שולטנות שנותנין עיניהן בבעלי ממון להרגן וליטול ממונן: **ורבנן.** דלית להו האי דבר מינות דיעקב: **לבסוף.** היא נבזית בעיני כל ושוכרתן. והכי משמע מאתנן זונה קבלה מאתנן הזונה ובאתנן זונה ישוב להינתן: **ופליגא דרבי פדת.** הני ארבע אמות דרב חסדא: **אבי ידייהו.** בזרועותיהן: **אבי חדייהו.** חזה. דרך בני אדם כשיוצאין מבית הכנסת מיד הוא נושק לאביו ולאמו ולגדול ממנו באדרכובה או בפס ידיו [משום כבוד]: **שצועקות מגיהנם.** על רוב ייסורי גיהנם: **מינות.** צועקת הבא תקרובת לעבודת כוכבים: **רשות.** צועקת הבא ממון ודורונות וארנונא ומס למלך: **לא ישובון.** כל המשתמדים לעבודת כוכבים[ח] אחר שנאבקו במינות אינם שבין ואם שבין ממהרין למות מתוך צרה וכפיית יצרם וזו גזירת מלך עליהם למות: **קלה שבקלות.** עבירה קלה שבידה זו היא שעשתה בנה קטן מבנה[ט] [גדול בנה] הגדול בא עליה והולידה ממנו בנה הקטן ובאה לקבל דין ולשוב בתשובה: **בזוודתא.** תכריכין. צידה לדרך (בראשית מב) מתרגמינן זוודין לאורחא ותכריכין הן צידה לדרך מתים: ה"ג **מדקאמרה קלה שבקלות.** ולא מתה אתקפתא היא. ואיכא דמותבי הכי אמינות אין מעבירה לא והא ההיא דאתיא כו' ומתה ומשנינן מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמינות נמי הוה בה ומשום הכי מתה: **הרגל דבר.** תשמיש. הרגל התחלה כמו (אבות פ"ג מי"ג) מרגילין את האדם לערוה ממשיכין [והיינו התחלה]: **הפיחה.** רוח: **פלי אפיתחא דעבודת כוכבים.** פתוח לפתח עבודת כוכבים כמו (תהלים כב) פלו עלי פיהם:

דנכים

ויעקב איש כפר סכניא שמו. נ"ל דאין זה יעקב מינאה דפרק אין מעמידין (לקמן דף כח.) דרמא סמא לרבי אבהו דודאי אותו יעקב[י] לא האריך ימים כ"כ אלא נראה דההוא שבא לרפאות את בן דמא (לקמן כז:) אבל יעקב מינאה דרבי אבהו יכול להיות שהוא אותו דפרק כיסוי הדם (חולין דף פד.) גבי רבא[כ]: **מהו** לעשות בית הכסא לכ"ג. נראה דלאו מדאורייתא קא בעי דפשיטא דשרי דהא אפילו ריקועים דבית קדשי הקדשים הוה שרי אי לאו ריבויא דקרא בפרק כל הצלמים (לקמן דף מו:) אבל מידי דהר הבית פשיטא דשרי דהא אפי' פרה אימעיטא פרק כל הצלמים מקרא דבית ה' פרט לפרה שאינה באה לבית: **הרחק** מעליה דרכך זו מינות. והא דאמרי' בפרק כל כתבי (שבת דף קטז.) דכמה אמוראי הוו אזלי לבי אבידן זהו להתווכח עמם[ל] ולא היה מקום מינות ממש אלא מקום ויכוח ומתקבצים שם חכמי עובדי כוכבים ונושאין ונותנים בדינים ומאן דלא הוה אזיל היינו מיראה שלא יהרגוס וכן משמע דאמר[מ] רב נחמן אנא מינייהו ומסתפינא מינייהו ודלא כפ"ה[נ] שפירש בסמוך שהוא מקום עבודת כוכבים: **ופליגא** דרבי פדת. וא"ת ומאי פליגא דלמא לעולם אמרו רב חסדא ור' פדת שמן התורה אינו אסור אלא קריבה של גלוי עריות אבל מגזירת חכמים צריך להרחיק ד' אמות וה"נ קשיא פ"ק דשבת (דף יג.) על הסיא דאמר ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא קרב מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף נדה כן ועלה קאמר ופליגא דר' פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי עריות בלבד ומאי קאמר וכי בא ר' פדת לומר דאשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה שרי והלא שנינו במשנה (שם דף יא.) לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה לכך נראה לר"י דה"ק הכא והתם דמה שאנו דורשים מלשון קריבה הכא ארבע אמות והתם הוא בבגדו כו' פליגא דר' פדת דלר' פדת אין לשון קריבה בין בדברי תורה בין בדברי קבלה אלא גלוי עריות ממש ואפילו אסמכתא לעשות הרחקה ד' אמות אין ללמוד ממנה: **ופליגא** דידיה אדידיה. ומה שהיה מיקל לעצמו היינו משום דדמיין עליה כי כשורא כדאמרי' בריש פ"ב דכתובות (דף יז.): **לעלוקה.** לפי הפשט היינו גיהנם וכן יסד הפייט בזולת של חנוכה יקדו בהבהבי עלק ור"ת הקשה דבפ"ב דעירובין (דף יט. ושם ד"ה והאיכא) דחשיב שמות גיהנם לא קחשיב האי לכך נראה לו (א) דשם חכם הוא כמו (משלי ל) לאיתיאל (ושם לא) למואל אבל אין לומר שהוא משמות שלמה כמו אגור וקהלת דבמדרש של ג' דברים קחשיב איתיאל בשמות שלמה ולא קחשיב האי בהדייהו: **עד** שאנו מבקשים עליך רחמים. לא השיבו לו כך אלא היה אומר בלבו שכך יוכלו להשיב א"נ שר של הרים היה משיב כן[ס]:

ניזיל

מסורת הש"ס

(א) [בס"א: אחד מתלמידי ישו הנוצרי], (ב) [בס"א: לימדני ישו הנוצרי], (ג) [שבת יג.], (ד) [שם], (ה) [לקמן נח: וש"נ], (ו) [לעיל: לקמן יח.], (ז) [יומא ב.], (ח) בס"א ליתא לעבודת כוכבים, (ט) ס"י, (י) [בס"א: רשע], (כ) [וע' תוספות מגילה כג. ד"ה אמר יעקב וכו'], (ל) [בס"א נוסף: לפסול תורתם], (מ) [שם בשבת קטז. איתא מר בר יוסף], (נ) [לקמן ע"ב ד"ה לבית אבידן], (ס) [עי' תוס' חולין ז. ד"ה אמר],

עין משפט נר מצוה

פא א [מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הל' כב] טוש"ע י"ד סי' קנ סעיף א:

ב [מיי' שם הל' ו טוש"ע אה"ע סי' כא סעיף ז]:

פב ג מיי' פ"ב מהל' עבודת כוכבים הל' ה:

תורה אור השלם

1. לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְכָל נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׁנֵיהֶם: דברים כג יט
2. וְכָל פְּסִילֶיהָ יֻכַּתּוּ וְכָל אֶתְנַנֶּיהָ יִשָּׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל עֲצַבֶּיהָ אָשִׂים שְׁמָמָה כִּי מֵאֶתְנַן זוֹנָה קִבָּצָה וְעַד אֶתְנַן זוֹנָה יָשׁוּבוּ: מיכה א ז
3. הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַרְכֶּךָ וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ: משלי ה ח
4. וַיְהִי בָךְ הֶפֶךְ מִן הַנָּשִׁים בְּתַזְנוּתַיִךְ וְאַחֲרַיִךְ לֹא זוּנָּה וּבְתִתֵּךְ אֶתְנָן וְאֶתְנַן לֹא נִתַּן לָךְ וַתְּהִי לְהֶפֶךְ: יחזקאל טז לד
5. אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְיָ: ויקרא יח ו
6. לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב שָׁלוֹשׁ הֵנָּה לֹא תִשְׂבַּעְנָה אַרְבַּע לֹא אָמְרוּ הוֹן: משלי ל טו
7. כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים: משלי ב יט
8. כִּי הֶהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶנָה וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ לֹא יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ יְיָ: ישעיהו נד י
9. שְׂאוּ לַשָּׁמַיִם עֵינֵיכֶם וְהַבִּיטוּ אֶל הָאָרֶץ מִתַּחַת כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה וְיֹשְׁבֶיהָ כְּמוֹ כֵן יְמוּתוּן וִישׁוּעָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וְצִדְקָתִי לֹא תֵחָת: ישעיהו נא ו
10. וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַםִ וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: ישעיהו כד כג
11. וְנָמַקּוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנָגֹלּוּ כַסֵּפֶר הַשָּׁמָיִם וְכָל צְבָאָם יִבּוֹל כִּנְבֹל עָלֶה מִגֶּפֶן וּכְנֹבֶלֶת מִתְּאֵנָה: ישעיהו לד ד

רבינו חננאל

ואסיק' מפני שאמר לפניו יעקב איש כפר סכניא (נמחקין כמו ד' תיבות) אתנן זונה ומחיר כלב אסורין לקרבן אבל לעשות מהן בית הכסא לכהן גדול שרי. ממקום טנופת באו ולמקום טנופת חזרו כדכתיב מאתנן זונה קבצה ועד אתנן זונה ישובו והודה לו על דבר זה בשביל שנתיישר בעיניו ונהנה ממנו ונתפש על זה ואמר עברתי על מה שכתוב הרחק מעליה דרכך זו המינות והרשות ואל תקרב אל פתח ביתה זו זונה וכמה צריך להתרחק מפתח זונה ד' אמות: ר' פדת הוה אמר לא אסרה תורה אלא גילוי עריות בלבד שנא' איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה: עולא הוה מנשק לאחוותיה אבי ידיהו. ופליגא דידיה אדידיה דהא הוא דאמר אפי' שום קריבה בעולם אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב: לעלוקה שתי בנות זו המינות והרשות כל באיה לא ישובון כל באי במינות לא ישובון ואם ישובו לא ישיגו אורחות חיים: למימרא דכל דהדר ממינות מיית ואסיק' הני מילי ממינות אבל עוברי עבירה כגון ההיא דאתאי קמיה דרב חסדא ואמרה ליה בנה קטן מבנה גדול כלומר בא עליה בנה הגדול ונתעברה ממנו וילדה בנה קטן וכיוצא בה עוברי עבירה אם ישובו שיחיו: למימרא דהחוזר מן העבירות יחיה והרי אלעזר בן דורדיא שלא הניח זונה בעולם כו' בשעת הרגל דבר שמע הוו אומרין אלעזר אינו מתקבל בתשובה כו' והיה נושא ונותן בדעתו אם אתחנן לשמים שיבקשו עלי רחמים הם צריכין שיבקשו אחרים רחמים עליהם שכתוב כך וכך וכן כולם עד אין הדבר תלוי אלא בתשובה מיד חזר בתשובה והניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו יצתה בת קול ואמרה ר' אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת כגון זה ולא דיו שנמחלו עונותיו אלא שקראוהו רבי מן השמים. והא אלעזר זה בעבירה הוה דביק וכיון דהדר ביה מית. ופרקי' התם כיון דהוה אדיק בעבירה טובא כי מינות דמי: ר' חנינא ור' יונתן הוו אזלי לאורחא מטו לפרשת דרכים חדא פצי לבית עבודת כוכבים וחדא לבי זונות אמרו ניזיל

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לעלוקה וכו' דשם חכם הוא. נ"ב והא דמוקי ליה הכא בגיהנם היינו משום דכתיב בתריה שאול ועוצר רחם תוספות ר"פ עושין פסין דף יט ד"ה והאיכא תפתה:

מוסף רש"י

קריבה של גלוי עריות. תשמיש ממש (שבת יג.).